

Rinze Ijbema - Kolossenzen 1, 21-23.

Iedereen die wel eens op een donkere avond een adres heeft gezocht in Beijum, kent het gevoel. Het gevoel dat je verdwaald bent in een vreemde wereld. Alle straten hebben ongeveer dezelfde naam, 'Emaheerd', en alle straten lijken op elkaar. En binnen de straten lopen de huisnummers niet gewoon van 1 naar 100, maar kriskras door elkaar. Je weet niet, of je bij de voordeur staat van het huis dat je zoekt, of bij de schuurdeur van een achterbuurman uit een heel andere straat. De hele wereld was verbaasd, toen een maand geleden de zeldzame Grije Junco in de tuinen van Beijum rondvloog. Wij Groningers waren niet verbaasd. Verdwalen in Beijum is juist heel natuurlijk. (En die wolf, die komt hier ook nog wel.)

1. Verdwaald in een vreemde wereld. Zo voel ik me als gelovige ook wel eens. Als ik ronddwaal in Beijum, kan ik mijn telefoon aanzetten. Ik open Google Maps, en na een paar seconden verschijnt heel geruststellend een pijltje, dat betekent: 'U bevindt zich hier.' Als ik als gelovige ronddwaal in de wereld, heb ik dat niet. Wie wijst mij de weg? Wie stelt mij gerust met de woorden 'je bevindt je hier?' We geloven dat God dat doet, met de Bijbel. Maar soms lijkt de Bijbel het ook niet te kunnen zeggen. Op heel veel terreinen heeft de Bijbel niet zo veel te vertellen. Zo lijkt het, in elk geval. Wat dan?

Één van de terreinen waarover de Bijbel niet zo veel zegt is het milieu. Of beter: één van de terreinen waarover de Bijbel niet zo veel zegt is milieuvervuiling, en klimaatverandering, en broeikasgassen, en smeltende ijskappen, en gentechnologie, en mestoverschotten. De Bijbel gaat over de geschiedenis van het volk Israël en over de Heer Jezus Christus. En dan inderdaad vooral over zijn lijden en sterven en over wat dat betekent. Daarom gaat het daar vaak over in de kerk, over geschiedenis en over Christus. En de Bijbel heeft geen boodschap voor het milieu, lijkt het. Maar jij en ik hebben wel met milieuvervuiling te maken. Als er verkiezingen zijn, als we het nieuws volgen, als we een nieuwe auto kopen: milieu, milieu, milieu; vervuiling, vervuiling, vervuiling.

Vanmorgen gaan we op zoek naar Bijbelse richtingaanwijzers voor omgaan met milieuvervuiling. Als het zo is (en het is zo) dat het in de Bijbel vooral gaat over het lijden en sterven van Christus, dan is de vraag vandaag: wat zegt het lijden en sterven van Christus over

milieuvuiling? Misschien vind je dat een vreemde vraag, omdat het om twee heel verschillende dingen gaat. Dat is zo. Maar kunnen we ze verbinden?

We lezen net in de Bijbel, in Paulus' brief aan de Kolossenzen, over Christus zijn lijden en sterven. Maar om welke Christus gaat het dan? Paulus zegt: over Christus die mens is zoals wij, een schepsel. Maar tegelijk is Hij veel meer dan wij, veel meer dan de schepping. Hij is Schepper, Hij is Heer. Lees maar mee. 'Hij is de eerstgeborene (dus: de erfgenaam) van heel de schepping. In hem is alles geschapen, alles in de hemel en alles op de aarde. Alles is door hem en voor hem geschapen. In hem heeft heel de volheid (dat is: God) willen wonen en door hem en voor hem alles met zich willen verzoenen, alles op aarde en alles in de hemel, door vrede te brengen met zijn bloed aan het kruis.' Als jij nu denkt: dat gaat nog niet over milieuvuiling, dan heb je gelijk. Maar het gaat wel over Jezus zijn lijden en sterven, in verband met de schepping, in verband met het milieu. En Paulus maakt twee dingen duidelijk over Christus en het milieu.

Één. Het milieu, de schepping is zelf niet goddelijk, maar het staat onder God. Christus is Heer over de schepping. Natuurlijk weet ik dat jij niet denkt dat de schepping goddelijk is, of dat het milieu god is. Maar dat dachten ze toen wel. Een aardbeving? Dat is het werk van een boze goddelijke macht! Een meteorenregen? Vallende engelen! Dat is voor ons een vreemde wereld. En juist omdat de Bijbel in die wereld preekt, lijkt de Bijbel voor ons geen boodschap te hebben. Of stiekem toch wel een beetje? Er zijn vandaag mensen die heel milieubewust zijn en die over de aarde en over het milieu spreken, alsof ze het over een god hebben. Ze noemen de aarde 'Gaia' en ze geloven dat mensen de aarde moeten dienen, anders zal de aarde ons straffen. Hoe dan ook, de Bijbel zegt: God is Schepper, Christus is Heer, de schepping is niet god of goddelijk.

Twee. De Bijbel zegt ook: de natuur is een vijand. Paulus zegt in Kolossenzen 1, dat God door Christus alles met zich wil verzoenen. Maar dat betekent dat er eerst vijandschap was. Er gebeuren dingen in de wereld, die tegen God ingaan. Er gebeuren dingen in de natuur, die tegen Gods mensen ingaan. Voor Israël was bij voorbeeld de zee zo'n vijandelijke macht. Daar kon je verdrinken, daar kon je in doodgaan. Vraag maar aan de mensen in de dagen van Noach. De zee is dodelijk. Daarom was het ook zo veelbetekenend dat God ze door de Rietzee heen had gered. Maar ook droogte en aardbevingen laten de vernietigende macht van de natuur zien. Toevallig is de stad Kolosse in het jaar 60 getroffen door een aardbeving – en we weten niet precies of Paulus zijn brief aan de christenen in die stad schreef voor of na die aardbeving. In elk geval waren ze bekend met de vernietigende kracht van de natuur.

Maar kijk, hier staat de Bijbel ver af van mijn wereld. Ik vind de schepping niet goddelijk. Bergen en bomen en rivieren en bossen: het zijn voor mij gewone dingen. Er zit niets geheimzinnigs aan. Er zit geen godheid achter elke boom en elke steen. En als het onweert of stormt, ben ik onder de indruk. Maar mijn huis is sterk genoeg voor een orkaan en bliksemafleiders rekenen af met de risico's van onweer. De Bijbel wijst de weg in een wereld, die niet meer onze wereld is. De Bijbel zegt: U bevindt zich hier. Maar ik bevind mij heel ergens anders, in een heel andere tijd.

2. Laten we nog even kijken wat de Bijbel wel zegt. Paulus zegt: Christus is de Heer van de schepping. Door het lijden en sterven van Christus heeft God de hele wereld met zich verzoend. Dat is Kolossenzen 1: 15-20. Maar dan gaat hij verder, vers 21: 'Eerst was u van hem vervreemd en was u hem in al het kwaad dat u deed vijandig gezind.' Als gelovige christen weet je wat zulke woorden betekenen. Ze geven eigenlijk een antwoord op de vraag: waar ben ik? Het antwoord is: u bevindt zich hier, ver van God. Vervreemd van God. En dan denken we aan de zonden die we doen en dat we in ons hart tegen God kiezen, als de Geest ons niet helpt.

Maar waarom zou het hier niet ook over milieuzonden gaan? We zeiden dat de Bijbel gaat over de natuur als (goddelijke) Macht en over de natuur als vijand, maar niet over een modern probleem als milieuvervuiling. Wij zien het milieu niet als godheid en natuurgeweld hebben we grotendeels onder controle. Wij hebben te maken met milieuvervuiling. Dat is de bedreiging voor ons, waarover de Bijbel zwijgt. Of zegt de Bijbel toch iets? Nee, Paulus had geen idee dat menselijke activiteiten het klimaat kunnen veranderen. Nee, de Kolossenzen konden niet bedenken dat mensen door gaswinning aardbevingen kunnen veroorzaken. Maar...

Maar toch past het precies in het grote verhaal van de Bijbel. De val van Adam en Eva heeft gevolgen gehad voor de schepping, zegt de Bijbel. De schepping valt onder de vloek, die de mensen hebben opgeroepen, zegt de Bijbel. Dat zie je in het groot in de tijd van Noach, dat zie je in het klein bij elke boer die zijn vee misbruikt of verwaarloosd. Zegt de Bijbel. En nu zeggen wij vandaag: het milieu gaat kapot door onverantwoord gedrag van mensen. Als Paulus vandaag hier zou zijn, zou hij zeggen: Precies! Dit krijg je als mensen vervreemden van God. Dan doen ze kwaad en raken hoe langer hoe meer van God los. Met alle gevolgen van dien. Wat er nu gebeurt bewijst dat de Bijbel gelijk heeft op een manier, die mensen in de tijd van de Bijbel niet hebben kunnen voorzien.

Maar sluit wat Paulus dan verder zegt hier bij aan? Laten we kijken 'Maar nu heeft Christus u door de dood van zijn aardse lichaam met zich verzoend om u heilig, zuiver en onberispelijk bij zich te

brengen.' Opnieuw: dit gaat niet direct over milieuvervuiling. Maar indirect? Allereerst valt het op hoeveel nadruk Paulus erop legt dat God in Christus echt mens is geworden. De Heer van de schepping heeft een mensenlichaam aangedaan, niet voor de schijn, maar echt. Als mens heeft God het lijden ondergaan, als mens heeft Hij zelfs de dood ondergaan. Paulus moest dit zo benadrukken, omdat de mensen toen dat zo'n vreemde boodschap vonden. In hun wereldbeeld pasten mensen die halfgoden waren en goden die halve schepselen waren. Maar dat de enige echte God als echt mens bij ons was geweest, dat was schokkend nieuws.

Maar, zegt Paulus: dit was de weg waarlangs God alles met zich wilde verzoenen, alles in de aarde en alles in de hemel, door vrede te brengen met zijn bloed aan het kruis. Voor ons gevoel zit er een kloof tussen deze twee. Aan de ene kant: God wil de hele schepping, inclusief milieuvervuiling, met zich verzoenen. Aan de andere kant: God wil ons, zondig als we zijn, met zich verzoenen. Dat tweede, dat geloven we wel. Dat doet Christus door zijn lijden en sterven. Maar hoe is dat verbonden met het eerste, met vrede en herstel voor de hele wereld?

Misschien herinner je je wel dat Christus toen Hij bij ons was veel meer deed dan alleen zonden vergeven. Eigenlijk heeft Hij nooit zonden vergeven zonder meer. Altijd kwam er meer bij kijken. Een mevrouw die gezondigd had vergaf Hij niet alleen wat ze fout had gedaan, Hij gaf haar ook een nieuwe kans, opnieuw een plek in de maatschappij, een nieuw leven. Een man die niet kon horen en spreken, bevrijdde Hij niet alleen van zijn kwade geest, maar Hij maakte hem ook beter. En dan die ene keer dat ze in een storm op zee terecht kwamen. Christus maakt de storm en de zee stil.

Dus dat is de bedoeling. Hij is niet gekomen om alleen maar oude en nieuwe zonden te vergeven, zodat het weer goed is tussen jou en God. Hij is ook gekomen om het weer goed te maken tussen God en de hele wereld. Adam I (en dus jij) was bedoeld om de aarde, de schepping, het milieu tot zegen te zijn. Dat ging mis, helemaal mis. Toen werd de natuur een vijand voor ons. Dat wisten ze in de tijd van de Bijbel al. Maar toen werden wij ook een vijand voor de natuur. De gevolgen daarvan zijn we pas in de afgelopen honderd jaar echt gaan merken. Maar dat is niet wat God wil. God wil dat het goedkomt met ons en met heel zijn schepping. De vrede die Christus brengt door zijn lijden en sterven moet niet ophouden bij jou en jouw geestelijke leven. Het moet de hele schepping veranderen.

3. Maar hoe dan? En waar ben ik in dat plaatje? Kijk: de Bijbel vertelt van Adam, van hoe wij de eerste keer verdwaalden. Wij waren vervreemd van God, ver van God. En eigenlijk hadden we het

zelf niet eens goed door. Pas toen God ons opzocht stelde Hij ons de vraag. God zei: 'Adam, waar ben je?' Wat zei Adam? Zei hij: 'Ik ben de weg kwijt. Ik ben vervreemd van U?' Nee. Adam kwam met een smoes. Hij zei: 'U hebt geen goede routebeschrijving gegeven. En die domme vrouw die U mij gaf die wees me de verkeerde weg.' Hufter. Zo raken wij alleen maar verder bij God vandaan. Helemaal verdwaald.

Toen kwam Jezus, Adam II. Hij begon waar Adam I was geëindigd: ver van God vandaan, tot in de dood. Maar Hij gaf niemand de schuld. Integendeel. Hij pakte juist de schuld van alle Adams en Eva's op zijn schouders. Dat deed Hij toen Hij zijn schouders onder het kruis zette. Zo bracht Hij verzoening. Zo bracht Hij jou en mij heilig, zuiver en onberispelijk... waar? Bij God. 'Om u heilig, zuiver en onberispelijk bij zich te brengen.' U bevindt zich hier: voor Gods aangezicht, in zijn nabijheid, bij Hem. Doordat Christus onze broer is geworden, ben jij nu weer hoe je bedoeld was. Je bent een dochter van God of een zoon van God. En zoals de overwinning van de dood door Christus het begin is van ons leven als kinderen van God, ook al zie je dat nog niet aan alles, zo is ons leven als kinderen van God het begin van het herstel van alle dingen – ook al zie je dat nog niet aan alles.

De Bijbel heeft vanaf het begin verteld hoe God dat had bedacht. Adam en Eva waren rentmeesters van Gods wereld. Nu is rentmeester een onbekend woord, behalve als je van The Lord of the Rings houdt. Want in de stad Gondor was geen koning meer. De laatste koningszoon was een dwaler geworden. Maar op de troon van Gondor zaten de stadhouders: mensen die regeerden namens de afwezige koning. In het verhaal weten ze nog maar nauwelijks dat ze geen echte koningen zijn, maar stadhouders, rentmeesters. En als de stadhouderzoon Boromir de prins Aragorn ontmoet, dan wil hij hem eigenlijk niet volgen. Hij wil zelf de baas blijven. Pas als hij sterft gaan zijn ogen open en hij zegt tegen de koningszoon: 'My brother, my captain, my king.' Toevallig is dat precies de belijdenis die jij tegen Jezus mag zeggen. 'Mijn broer, mijn hoofdman, mijn koning.'

God had ons de aarde toevertrouwd. Adam I zondigde en maakte zichzelf en de schepping kapot. Adam II kwam en plaatste ons opnieuw op onze plaats: koning onder God. Zo maakt Hij ons en heel de wereld heel. En wat betekent dat dan voor jouw leven? Nou, als je een echte uitdaging wilt: word klimaatwetenschapper. Juist als christen zou je veel goeds kunnen betekenen. Want, aan de ene kant, jouw hart is niet afgestompt door hebzucht-ten-koste-van-alles. En, aan de andere kant, jij weet dat mensen niet alleen de oorzaak van veel milieuvuiling zijn, maar door Gods genade ook (soms, deels) oplossingen kunnen brengen. En zulke uitdagingen zijn er ook bij de NAM en bij elk bedrijf of elke instelling, die steeds moeten zorgen dat ze de schepping gebruiken en niet misbruiken.

En natuurlijk zijn er ook voor alle anderen de meer alledaagse uitdagingen. De Bijbel zegt dat zelfs mussen God ter harte gaan, dus helemaal een Grijs Junco in Beijum. Het kan niet missen: als jij in het klein verantwoord omgaat met wat God je in deze schepping toevertrouwt, dan doe jij wat Hij wil, dan doe jij waarvoor je bedoeld bent. De Bijbel zegt ook ergens: 'De schepping ziet er reikhalzend naar uit dat openbaar wordt wie Gods kinderen zijn.' Natuurlijk gaat die uitspraak over de toekomst, de nieuwe aarde. Maar het hele punt van christen zijn is dat je vandaag al leeft als burger van Gods koninkrijk. Nee, als erfgenaam van dat koninkrijk, als Gods kinderen. Wij gaan deze aarde beërven. Ik zou er maar zuinig op zijn.

Voor de duidelijkheid: het feit dat de Heer moest lijden en sterven, niet alleen voor ons, maar ook voor het herstel van de hele schepping, dat laat ons zien dat er niets vanzelf gaat. Alle geschapen leven moet door de dood heen voor het bij God kan bestaan. Dus blijft er lijden in ons leven en in de hele schepping. En dat kunnen wij niet oplossen. Maar God wel. En Hij maakt graag gebruik van jou, nieuwe Adam, nieuwe Eva.

Amen.

1. Vind je milieuvervuiling een goed voorbeeld van de gevolgen, die de zonden van mensen voor de hele wereld hebben? (Waarom wel/niet?)
2. Als je nadenkt over Christus' lijden en sterven als lijden en sterven voor de hele schepping, verandert dat hoe je denkt over zijn lijden? (En hoe dan?)
3. Laat jij Gods liefde zien in hoe je met de schepping omgaat?